

Virksomhetsområde: Rehabilitering
Prosjektnummer:2005/3/0422
Prosjektnavn: Metodeverktøy for L/M-sentrene
Søkerorganisasjon: Hørselshemmedes Landsforbund

METODVERKTYG FÖR LÆRINGS- OG MESTRINGSENTRA

Trondheim december 2007
Mari Holmberg
Jorid Løkken

Dette prosjektet er finansiert med Extra-
midler fra Helse og Rehabilitering

Förord

Denna rapport har till avsikt att sprida kunskap om och resultat av projektet : ”Metodverktyg för Lärings-og mestringsentra”. Lärings-og mestringsentra har en koordinerade roll i forbindelse med information och kunskapsspridning till grupper med olika medicinska diagnoser. Genom att ge de hörselskadade och deras anhöriga en gemensam grundförståelse för de konsekvenser nedsatt hörsel kan ge (Getty& Hétu,1991, Fredriksson, 2001,Holmberg, 2005 m.fl) underlättar man deras vardag och de samspelar bättre än tidigare. Lärings-og mestringsentra är alltså en central aktör i arbetet att ge hörselskadade och deras anhöriga den omtalade informationen och kunskapen.

En annan avsikt var att bättra kunskapsutveckslingen mellan olika Lärings-og mestringsentra.

Projektet som ligger till grund för rapporten är ekonomiskt finansierat med pengar från Stiftelsen Helse og Rehabiliterings Extralotteri-spel, distribuerat via Hørselshemmedes Landsforbund. Høgskolen I Sør-Trøndelag har också bidragit i form av pengar , kontorsmaterial, räkenskap, datahjälp m.m.

Projektet har haft en varighet av två år (01.01.2006- 31.12.2007).Totalt har 59 personer från olika yrkesgrupper, som är involverade i hörselrehabilitering, deltagit.

Projektet har varit ett samarbeite mellom Program for Audiografutdanning og Audioplus AS.

Det är många som bidragit till att projektet kunnat genomföras och många att tacka:

- projektkoordinatør Steinar Birkeland på Hørselshemmedes Landsforbund for goda råd og oppmuntran gjennom hela projektet
- alla kursdeltagare som välvilligt ställt upp og gett oss möjlighet att genomföra projektet
- deltagande Lärings-og mestringsentra som ställt upp med lokaler og praktiska göromål
-

Varmt tack till er alla for allt glädjefyllt og intressant samarbeite!

Trondheim i december 2007

Mari Holmberg
Projektledare
Auktorisert Audiograf

Jorid Løkken
Auktorisert Audiograf

Sammanfattning

Metodeverktøy for Lærings-og mestringssentre
Prosjekt nr. 2006/3/0422

Bakgrund

I perioden 2003-2005 genomfördes projektet "Hörselskadade och anhöriga" ett samarbete mellan olika instanser inom norsk hörselomsorg i Sør-Trøndelag och Program for Audiografutdanning på Høgskolen i Sør-Trøndelag. Projektet utvecklade och genomförde en kursserie för vuxna hörselskadade och deras anhöriga. Forskning har visat att det är viktigt att involvera anhöriga i hörselrehabiliteringen för att uppnå goda resultat (Martin et al 1989, Getty & Héttu 1991, Fredriksson 2001, Holmberg 2003,2005). " Lærings-og mestringssentra (LMS) har en koordinerande funktion för kursutbud och information till olika grupper som har funktionsnedsättning eller andra medicinska diagnoser och de är därför en viktig samarbetspartner i kurser till hörselskadade och deras anhöriga.

Målsättning

Målsättningen var reda på om ett Metodverktøy som innehöll ett kompendium med kunskap om hörsel, hörhjälpmedel, konsekvenser av hörselnedsättning, arbetsliv, lagstiftning m.m. samt en handlingsplansmall kunde underlätta för Lærings-og mestringssentra att initiera och genomföra kurser för hörselskadade och deras anhöriga.

Genomföring

Genom att ge två kursdagar om hörsel till 10 Lærings-og mestringssentra och deras samarbetspartners inom hörselfältet , och sprida kunskap om metodverktøyet och dess användning för att få LMS att själva organisera och genomföra kurser till hörselskadade och deras anhöriga. Projektet avslutades med en Erfarenhetskonferens där deltagarna kunde utbyta idéer och erfarenheter från sin kursverksamhet. Såväl tvådagarskursen som Erfarenhetskonferensen evaluerades via frågeformulär.

Uppnått resultat

Resultat från tvådagarskursen och Erfarenhetskonferensen värderades mycket gott. Man menade sig ha god nytta av handlingsplansmallen, och hade fått hjälp med kursinnehåll via det erhållna kompendiet .I en kommun genomfördes kursande, med hjälp av metodverktøyet, av 50 hörselskadade och 30 anhöriga under projektperioden. Vidare har projektet fått till stånd ett samarbete med projekt Resonare som också riktar sig mot hörselskadade och deras anhöriga, så på sikt kan alla hörselskadade och deras anhöriga få en informationsdag om tillgängliga hörselrehabiliteringsmöjligheter innan själva rehabiliteringsprocessen börjar.

Vidare planer

Projektet kommer att spridas via aktuella tidskrifter och via föreläsning och poster på Rehab 2008, som är en landsomfattande konferens i rehabilitering.

Innehållsförteckning

	Sid.
Kap. 1. Bakgrund för projektet/Målsättning	1
Målsättning	1
Om projektet	2
Kap. 2. Projektgenomföring/Metod	3
Urval	3
Innehåll i kursdagarna	4
Innehåll i Erfarenhetskonferensen	5
Mätinstrument	6
Kap. 3. Resultat och resultatvärdering	7
Statistisk bearbetning	7
Resultat av utvecklingskursen för LMS	7
Resultat av Erfarenhetskonferensen	12
Måluppnåelse	18
Kap. 4. Uppsummering/Konklusion/Vidare planer	20
Kap. 5. Referenser/Litteratur	21
Bilaga 1. Evalueringsschema för Utvecklingskursen (2-dagarskursen)	
Bilaga 2. Evalueringsschema för Erfarenhetskonferensen	

Kapitel 1. Bakgrund för projektet/Målsättning

Bakgrund

I perioden 2003-2005 genomfördes projektet "Hörselskadade och anhöriga", ett samarbete mellan olika instanser inom norsk hörselomsorg i Sør-Trøndelag och Program for Audiografutdanning på Høgskolen i Sør-Trøndelag. Projektet utvecklade och genomförde en kursserie för vuxna hörselskadade och deras anhöriga.

Bakgrunden till projektet var att fokus på den enskilde hörselskadade och hans/hennes totala upplevelse av sin hörselsituation oftast varit liten, och att anhöriga sällan inkluderas som en viktig aktör i rehabiliteringsprocessen. Forskning har visat att anhöriga eller andra viktiga personer bör inkluderas i rehabiliteringsprocessen (Martin et al 1989, Getty & Héту 1991, Fredriksson 2001, Holmberg 2003, 2005) om man vill uppnå god rehabilitering.

Resultat från projektet visade att kursserien gjorde att man hanterade sin vardag bättre. Man fick en förbättring i sex av åtta vardagssituationer (Holmberg 2005). En kursserie på totalt 9 timmar kan leda till en förbättrad livskvalitet både för den hörselskadade och den/de anhöriga. Kursserien innehöll bl.a temata som örat och hörsel, hörselskador, hörseltekniska hjälpmedel, konsekvenser av nedsatt hörsel, identitet, samhörighet och samagerande, kommunikation, sociala rättigheter, intresseorganisationer, hörselskada och yrkesliv. Av kursstema visade det sig att identitetspåverkan och känslomässiga konsekvenser av hörselnedsättning var det som fick bäst evalueringsresultat.

För att kunna sprida kunskapen från kursserien och det använda informationsmaterialet samt att bygga vidare på de erfarenheter som gjorts, söktes det om finansiering till ett nytt projekt med fokus på Lärings-og mestringsentra (LMS) i Norge, med titel :”Metodeverktøy for Lærings-og mestringsentre”. Lærings-og mestringsentra har en koordinerande funktion för kursutbud och information till olika grupper som har funktionsnedsättning eller andra medicinska diagnoser.

Vidare bedömdes projektets rehabiliteringsmetodik som relevant för andra grupper med sansproblem.

Målsättning

Huvudmålsättningen var att sprida kunnskap och resultat från projektet "Hörselskadade och anhöriga" genom att ge Lærings-og mestringsentra ett metodverktyg.

Vidare skulle projektet bidra till att Lærings-og mestringsentra vidareutvecklade och använde metodverktyget.

Ett ytterligare huvudmål var att bättra kunskapsutväxlingen mellan olika Lærings-og mestringsentra.

Delmålen var:

- att vidareförmedla rapport och kursmaterial från kursserien för ”Hörselskadade och anhöriga” som metodverktyg till 30 Lärings-og mestringscentra i Norge
- erbjuda 10 Lärings-og mestringscentra tätare uppföljning i form av föredrag och handledning i hur man använder metodverktyget
- utarbeta en gemensam mall för Lärings- og mestringscentra som beskriver hur verktyget kan utvecklas och användas
- med mallen som bakgrund få Lärings-og mestringscentra att göra sina egna lokala handlingsplaner för vidare användning av metodverktyget

Om projektet

Projektet har till allra största del finansierats av Stiftelsen Helse og Rehabilitering via deras Extralotteri, och kommit oss tillhanda genom ansökan om rehabiliteringsmedel via Hørselshemmedes Landsforbund. Høgskolen i Sør-Trøndelag har också bistått med ekonomisk hjälp, räkenskapshjälp, kuvert, porto m.m.

Projektet har haft en tidsram på 2 år, från 1 januari 2006 t.o.m. 31 december 2007.

Kapitel 2. Projektgenomföring/Metod

Undersökningen började med bearbetning av kurskompendiet från projektet "Hörselskadade och anhöriga" med synpunkter från representanter för hörselskadade och personer som arbetar med hörselrehabilitering. Kursinnehållet i kompendieform valdes för att ge Lärings- och mestringscentra material som underlättar igångsättandet. Kompendieformen valdes också för att underlätta spridning av kursinnehållet till andra inom hörselomsorgen, som kan vara intresserade.

Alla Lärings- och mestringscentra som fanns på förteckningen över Lärings och mestringscentra i Norge och som arbetade med rehabilitering per den 1 mars 2006 skulle få inbjudan om kurs, rapporten från projektet "Hörselskadade och anhöriga" samt kurskompendiet. Av de totalt 34 aktuella Lärings- och mestringscentra skulle 10 väljas ut och de skulle få en tvådagarskurs som bakgrund till egna kursgenomföringar. Övriga Lärings- och mestringscentra skulle få rådgivning och stöd om de önskade det.

Kurserna skulle genomföras av projektledare och samarbetspartner, som reste ut till olika delar av Norge för att underlätta för deltagarna att komma. Kursen var gratis och projektet betalade resekostnader för deltagarna.

Kursdag en skulle vara en genomgång av projektet "Hörselskadade och anhöriga" och dag två eget grupparbete utifrån en handlingsplansmall som konstruerats för anledningen.

Kursdagarna skulle evalueras via ett frågeformulär (bilaga 1).

De 10 utvalda Lärings- och mestringscentra skulle få handledning och uppföljning.

Projektet skulle avslutas med en tvådagars Erfarenhetskonferens i Trondheim där alla Lärings- och mestringscentra skulle kunna ha med två deltagare. Konferensens mål skulle vara att få dela erfarenheter med varandra på området hörselrehabilitering, för att ha möjlighet att enas om en gemensam mall som de kunde arbeta vidare med metodverktyget på. Konferensen skulle evalueras via ett frågeformulär (bilaga 2).

Projektet blev ett halvår förskjutet i förhållande till planerad tidsplan, då många Lärings- och mestringscentra lägger halvårsplaner och därför inte hade möjlighet att lägga in nya arbetsuppgifter under pågående halvårsplan. Svårigheterna med att rekrytera intressenter bidrog i någon mån också till förskjutningen. Förskjutningen kan ha bidragit till att några Lärings- och mestringscentra inte hunnit genomföra sina kurser innanför projektperioden fastän Erfarenhetskonferansen blev flyttad från april till november 2007.

Projektet avslutas enligt ursprunglig plan 31 december 2007.

Urval

Det visade sig att det var liten respons från de flesta Lärings- och mestringscentra. Många svarade inte alls och flera menade att det inte fanns varken tid eller pengar till att avsätta två dagar för kurs. Några hade egna fasta kurser som fungerade bra och att det därför inte var aktuellt att avsätta tid till kursen, och några sade att de inte prioriterade hörselområdet.

10 av de 34 anmälde dock sitt intresse, och det genomfördes kurser i:

- Namsos (LMS i Namsos och LMS Levanger)
- Mo i Rana (LMS i MO i Rana)
- Drammen (LMS i Buskerud, Briskeby skole og kompetansesenter)
- Oslo (LMS på Rikshospitalet, Rådgivningskontoret i Oslo, LMS Hammerfest (under oppbygging), LMS Lovisenberg, (uteblev)
- Gjøvik (LMS Innlandet/Gjøvik, LMS Lillehammer
- Trondheim (LMS på Munkvoll)

Inbjudan blev utsänd ytterligare en gång utan att flera anmälde sitt intresse.

Till varje kurs inviterades olika yrkesgrupper som arbetar med hörselskadade, såsom hörselskontakter i kommunen, hörselskadade själva (oftast via Hørselhemmedes Landsforbunds Fylkeslag eller Lokallag) audiopedagoger, audiografer/audionomer, ledare för Lærings-og mestringsentra, socionomer, aktuella personer från NAV, m.fl., då alla som är involverade i hörselrehabilitering måste samarbeta får att rehabiliteringen av den hörselskadade skall bli optimal.

Den stora utfordringen var att få med hörselskontaktorna i kommunen på kursdagarna. De har många andra arbetsuppgifter och många menade de hade liten kunskap om hörsel och kände sig osäkra både på arbetsuppgiften med hörselskadade och om de hörde hemma i ett sådant rehabiliteringsprogram som projektet skisserade.

Totalt deltog 59 personer med representanter från ovan nämnda yrkesgrupper.

Innehåll i kursdagarna

Den första kursdagen innehöll:

- **Presentation:** Mari Holmberg: Projektledare, Høgskolelektor vid Program for Audiografutdanning, Auktorisert audiograf. Jorid Løkken: Auktorisert audiograf vid Ditt Hørselsforum
- **Bakgrund för utvecklingsprojektet:** Forskning visar bättre rehabiliteringsresultat när anhöriga är involverade i rehabiliteringsprocessen. Genomgång av resultat från ett tidigare projekt: Hörselskadade och anhöriga, som visade bättre vardagsliv och samagerande. Målet var att sprida kunskap och metod till Lærings-og mestringsentra
- **Metodverktyg för Lærings- og mestringsentra: *Praktisk genomförande*; 5** hörselskadade med 1-3 anhöriga var, 3 kurskvällar á tre timmar per grupp, kurslokal med teleslinga/samtalsförstärkare, gruppindelning efter ålder och behov, externa föreläsare innanför hörselsfältet och intresseorganisationer, utifrån aktuellt kurs tema.
Innehåll i kurskompendium: Örat, audiogram, kommunikation, tinnitus, psykosociala och praktiska konsekvenser av nedsatt hörsel, hörapparater, hörseltekniska hjälpmedel, arbetsliv, lagstiftning
- **Handlingsplansmall: *Rambetingelser:*** Ansvar, arbetsgrupp, tidsbruk, lokalitet, ekonomi, kursmaterial, kursinnehåll, relevanta föreläsare, brukarmedverkan, centralt eller lokalt ute i kommunerna, kursdeltagare/målgrupp, gruppindelning

Den andra kursdagen innehöll:

- **Grupparbete- utveckling av egen handlingsplansförslag:** varje grupp såg på de rambetingelser de hade för att kunna föreslå egen handlingsplan
- **Presentation av grupparbetet:** Diskussioner av hur man arbetat i gruppen och förslag till handlingsplan
- **Vägen vidare:** Möjligheterna att genomföra egne kurser till hörselskadade och deras anhöriga
- **Avslutning:** Projektet avslutas med erfarenhetskonferans i Trondheim

Innehåll i Erfarenhetskonferansen

Programpunkter dag 1:

- **Registrering:** kaffe och samling
- **Välkommen:** och praktiska upplysningar
- **Erfarenhet av att leva med hörselnedsättning:** Hörselskadad man med tilltagande hörselnedsättning berättade om sitt liv både privat och i arbetet
- **Erfarenhet av att leva tillsammans med hörselskadad person:** Normalhörande man berättade om sitt liv med gravt hörselskadad fru, och de erfarenheter, konsekvenser och upplevelser det fört med sig
- **Arbetsliv och hörselskada.** Genomgång av rättigheter man har som hörselskadad samt de möjligheter NAV har att bidra med i arbetslivet
- **Rehabilitering-brukarmedverkan-viktighetsområden-ICF.** Föreläsning om rehabilitering sett ur brukarsynpunkt

Programpunkter dag 2:

- **Resonareprojektet.** Genomgång av mål och medel och framtida användning inom hörselrehabiliteringen
- **Erfarenheter från LMS i Nord-Trøndelag med kursgenomföringar i Steinkjer kommun:** Representant för LMS i Namsos och hörselskontakten i Steinkjer har organiserat och genomfört 3 kurser fördelade på 4 kvällar per kursrätta med kursmaterial från projektet. De berättade om organisering, innehåll, genomföring, viktiga förutsättningar m.m. som måste finnas för att man skall kunna genomföra kurserna på ett bra sätt. Totalt har 50 hörselskadade och 30 anhöriga deltagit i kurserna
- **Grupparbete:** Idé och erfarenhets utbyte från olika LMSsentra
- **Individuell Plan i praktisk arbete:** Föreläsning om teoretisk och praktisk nytta som individuell plan kan bidra till
- **Uppföljning v grupparbete:** Diskussion om erfarenheter, resultat och upplevelser man haft av grupparbetet
- **Vägen vidare,** vad kan man göra för att uppnå målsättningen fortsättningsvis
- **Avslutning,** där det bl.a bestämdes att föreläsningar skulle skickas till konferensdeltagarna på e-mail. Utbyte av e-mailadresser och telefonnummer.

Mätinstrument

Det konstruerades två mätinstrument dels för att evaluera kursdagarna (bilaga 1) och dels för att evaluera Erfarenhetskonferensen (bilaga 2).

Kapitel 3. Resultat och resultatvärdering

Statistisk bearbetning

De använda evalueringsformulären är bearbetade och åskådliggjorda via Excel.

Resultat av utvecklingskursen för Lærings-og mestringsentra

Resultaten visas via stapeldiagram med antal svarpersoner lodrätt och kursinnehåll vågrätt. Antalet svars personer kan variera något mellan de olika kursmomenten men antalet framkommer via figuren och i förklaringen av varje figur.

Av de 59 deltagarna är det 50 som svarat på evalueringsformuläret

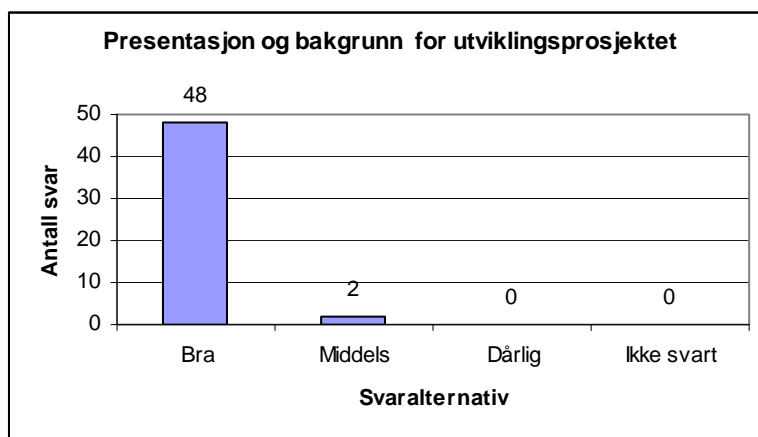

Fig. 1 Antal personer och deras bedömning av presentation och bakgrund av projektet. n=50.

Figuren visar att 48 deltagare värderade innehållet i presentation och bakgrund av utvecklingsprojektet som bra, och 2 deltagare värderade innehållet som medelbra. Det visar att målgruppen hade intresse för hörselrehabilitering och hur man kan genomföra den. Tanken att ha med anhöriga i rehabiliteringsprocessen bedömdes som relevant.

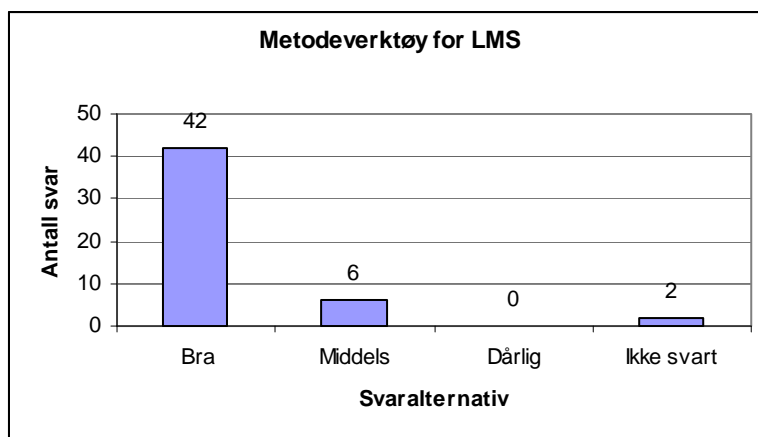

Fig. 2 Antal personer och deras bedömning av innehållet i Metodverktyg for Lærings-og mestringsentra. n=50

Figuren visar att 42 deltagare värderade innehållet i metodverktyget som bra, 6 som medelbra och 2 har inte svarat. Varför två deltagare valde att inte svara på denna fråga men på de andra, är inte lätt att veta. Innehållet värderades i stort som bra och relevant.

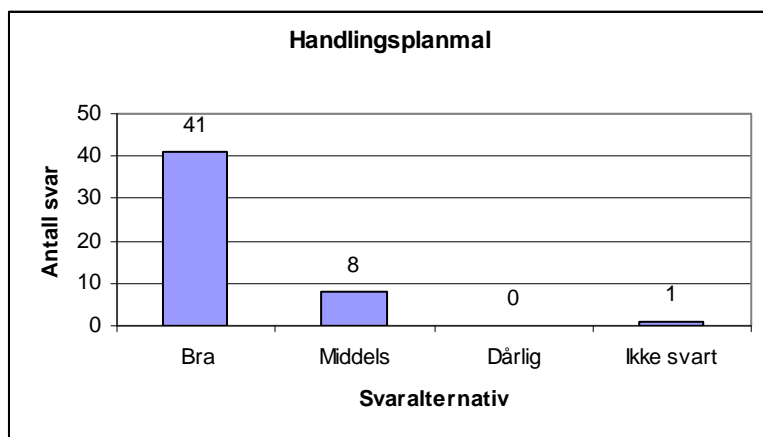

Fig. 3 Antal personer och deras bedömning av innehållet i handlingsplansmallen. n=50.

Figuren visar att 41 deltagare värderade handlingsplansmallen som bra, 8 som medelbra, och 1 har inte svarat. Som helhet värderades handlingsplansmallen som ett egnet verktyg, trots att rambetingelserna kan vara mycket olika.

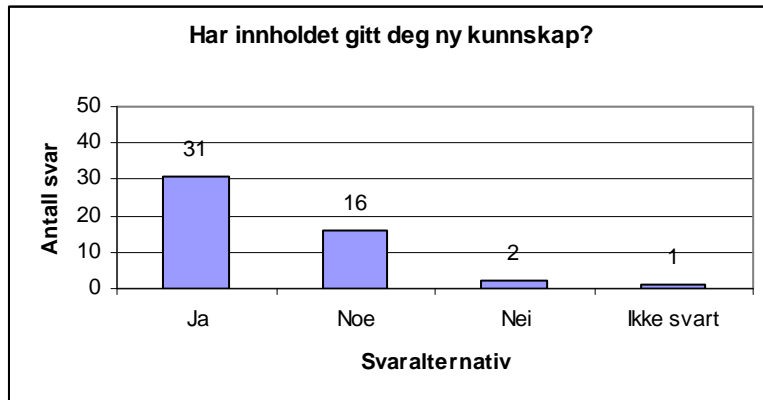

Fig. 4 Antal personer och deras bedömning av tillförsel av ny kunnskap den första kursdagen. n=50.

Figuren visar att 31 deltagare menade att de fått ny kunnskap, 16 hade fått ny kunnskap i någon mån och 1 svarade inte på frågan. Deltagarna hade mycket olika kunnskapsbakgrund i hörsel och hörselrehabilitering. Flera yrkeskategorier har en lång utbildning i hörselvetenskap/hörselrehabilitering, andra har kortare kurser och/eller erfarenhet av att vara hörselskadad och några har få timmar eller inget alls. Som helhet visar dock svaren att 47 av deltagarna lärt något nytt, något som ger uttryck för att innehållet i första kursdagen behövs och var relevant.

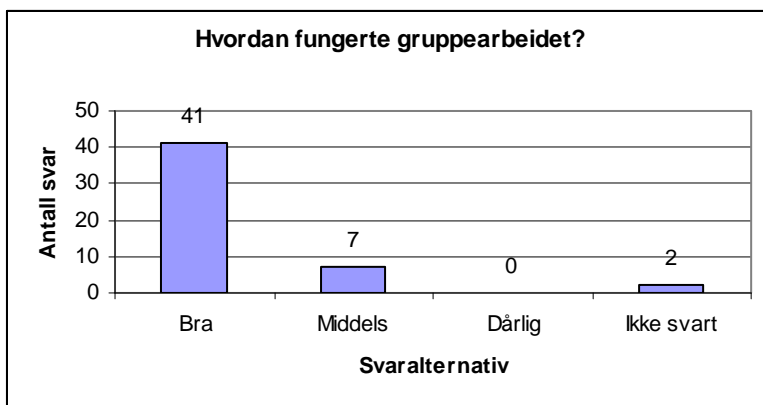

Fig. 5 Antal personer og deras bedömning av hur grupparbetet fungerade. n=50.

Figuren visar att 41 deltagare menade att grupparbetet fungerat bra, och varit lärorikt, 7 menade att det fungerat mellanbra och 2 svarade inte. I kommentarer till grupparbetet kom synpunkter på hur viktigt det är att möta andra yrkeskategorier och lära av och om varandra. Det underlättar mycket när man vill/måste kontakta varandra och skapar en större yrkesarena av medarbetare.

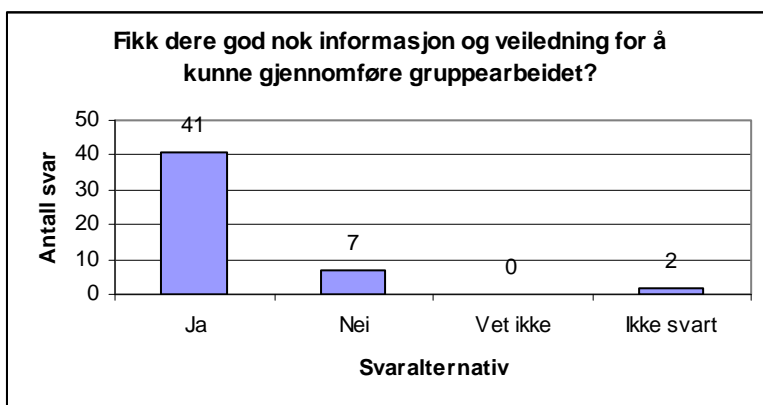

Fig. 6 Antal personer og deras bedömning av hur information og handledning fungerade for å kunne gjennomføre grupparbetet. n=50.

Figuren viser at 41 ansåg at de fikk tilrøcklig informasjon og handledning, 4 ansåg at de ikke fikk tilrøckling, og 2 svarade inte. I stort sett menade deltagarna at de fått tilrøcklig informasjon og handledning for å kunne gjennomføre grupparbetet. Dette stammer gott øverens med at 41 av 50 menade at grupparbetet fungerat bra (fig.5).

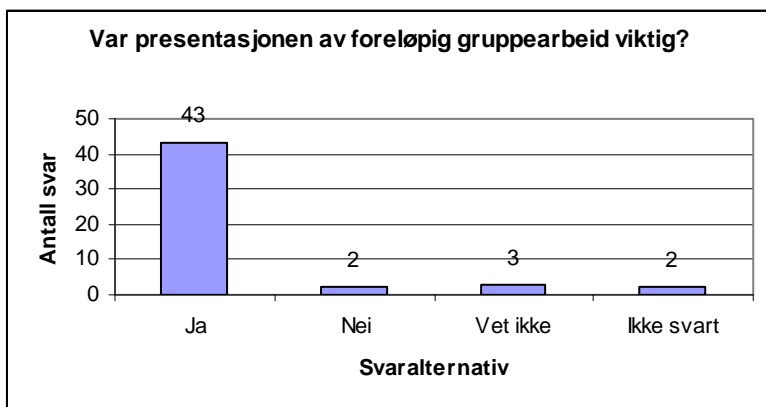

Fig.7 Antal personer och deras bedömning av om presentation av grupparbetet var viktig. n=5

Figuren visar att 43 deltagare ansåg att det var viktig med presentation av grupparbetet, 2 ansåg att det inte var viktig, 2 visste inte om det var viktig eller inte och 2 har inte svarat. De 43 som tyckte det var viktigt menade att det var lärorikt och inspirerande att höra hur de andra grupperna hade tänkt, men på några kursdagar var det så få kursdeltagare att det bara blev en grupp, som då följdaktligen visste om allt som diskuterats.

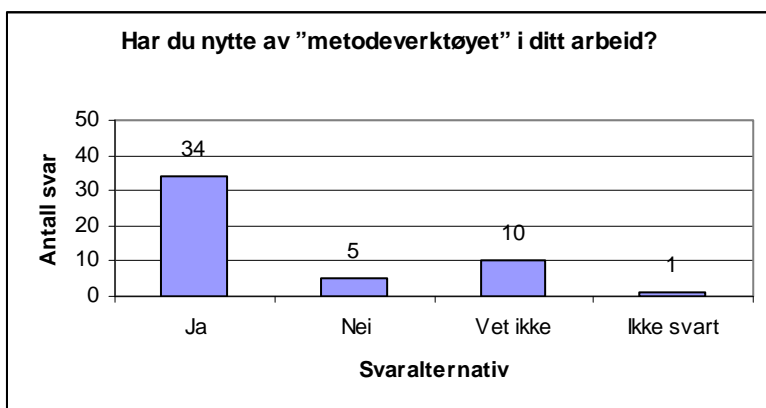

Fig. 8 Antal personer och deras bedömning av nyttan av metodverktøye i arbeidet. n=50

Figuren visar att 34 deltagare menade sig ha nytta av verktøyet i sitt arbete, 5 hade ingen nytta, 10 visste inte och 1 svarade inte. Här har det stor betydelse var man arbetar, vad man arbetar med, vilka möjligheter man har att påverka, och hur "fantasirik" man är i förhållande till att införa moment i sin arbetsvardag.

Fig. 9 Antal personer og deras bedömning av huruvida kursdagarna bidragit till ökad förståelse för hörselrehabilitering. n=50

Figuren visar att 45 deltagare ansåg sig ha fått ökad förståelse för rehabilitering av hörselskadade. 1 ansåg sig inte ha fått ökad förståelse, 3 visste inte och 1 svarade inte. Det är anmärkningsvärt att 45 av 50 deltagare ansåg sig ha fått ökad förståelse för hörselrehabilitering då de flesta av dem arbetar med hörselrehabilitering och dessutom är många av deltagarna själva hörselskadade. Den deltagare som inte fått ökad förståelse kan vara någon av dem som arbetar dagligdags med hörselrehabilitering och behärskar området, och det kan vara något av detsamma med de tre som inte visste. Resultatet visar dock att det är stort förbättringspotential inom hörselrehabiliteringen.

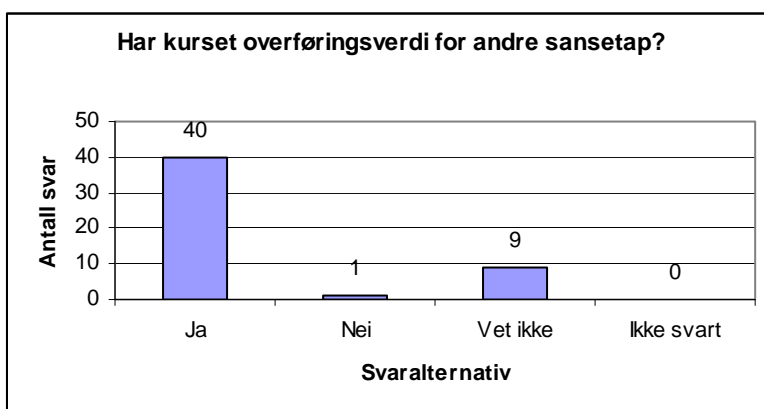

Fig.10 Antal personer och deras bedömning av överföringsvärde av metodverktyget till andra sansnedläggningar. n=50

Figuren visar att 40 deltagare menade att kursdagarna hade överföringsvärde till andra typer av sansnedläggningar. 1 menade att kursdagarna inte hade överföringsvärde, och 9 visste inte. Det är ett mycket gott resultat att man ser ett överföringsvärde till andra sansnedläggningar som t.ex. syn. På så sätt behöver inte alla starta på nytt utan kan nyttiggöra sig av metoder som redan finns.

Resultat av Erfarenhetsskonferensen

Resultaten visas via stapeldiagram i med antal svarspersoner lodrätt och konferens innehåll vågrätt. Antalet svars personer kan variera något mellan de olika kursmomenten men antalet framkommer via figuren och i förklaringen av varje figur.

Av de 14 deltagarna är det 11 som svarat på evalueringsformuläret

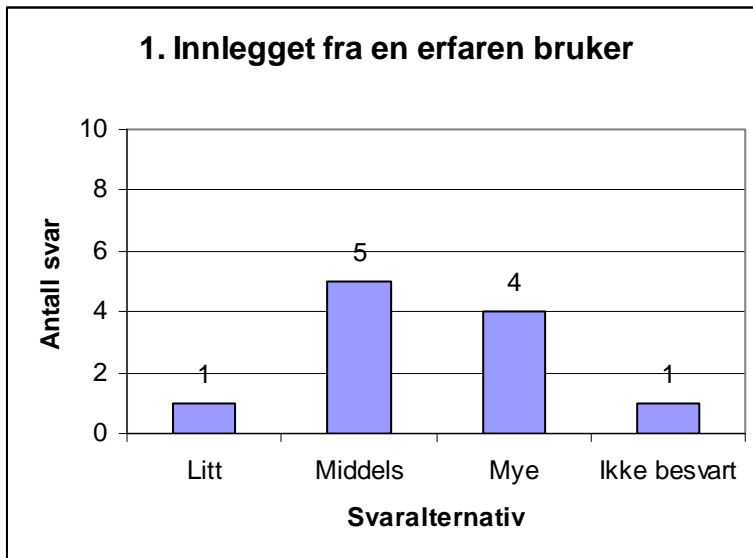

Fig.11 Antal personer och deras bedömning av utbytet av inlägget om hur det är att leva med hörselnedsättning. n=11

Figuren visar att 1 deltagare hade litet utbyte, 5 hade mellanstort, 4 hade mycket/stort utbyte och 1 svarade inte. Den hörselskadade personen fick rycka in med mycket kort varsel för en person som blivit förhindrad att delta, något som den hörselskadade personen påpekade och som gjorde att han inte hunnit förbereda sig som han hade önskat. Deltagarna har alla nära anknytning till hörselskadade i sitt dagliga arbete eller är hörselskadade själva, och dessutom hade alla genomgått de två kursdagarna i början av projektet.

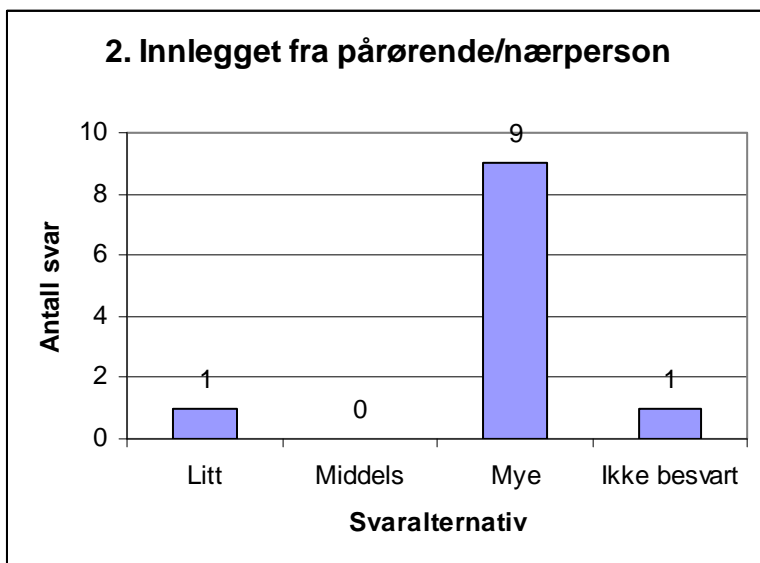

Fig. 12. Antal personer og deres bedømming av utbyttet av innlegget om hur det är att leva samman med en hörselskadad person. n=11

Figuren visar att 1 deltagare hade litet utbyte av innlegget om hur det är att leva samman med en hörselskadad, ingen hade medelstort utbyte, 9 hade mycket/stort utbyte och 1 svarade inte. Trots att alla deltagare varit i kontakt med hörselskadade eller själva är hörselskadade är situationen för anhöriga ofta det som det talas minst om. Föreläsaren gav en god inblick i anhörigsituationen på ont och gott, och han fick massor av frågor efter sitt inlägg. Här är en arena som man måste få mera fokus på.

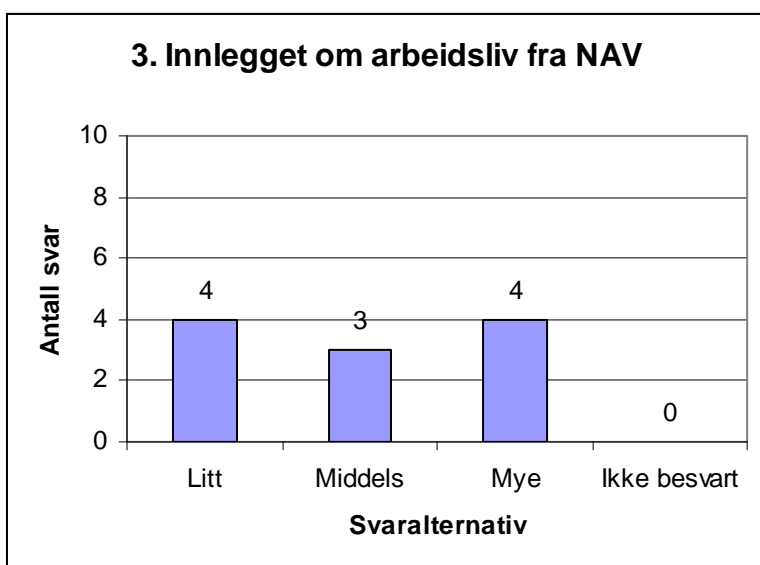

Fig.13 Antal personer og deres bedømming av utbyttet av innlegget om arbeidslivsrättigheter från NAV. n=11

Figuren visar att 4 deltagare hade litet utbyte av innlegget från NAV, 3 hade medelstort, 4 hade mycket/stort utbyte. Här har de olika yrkeskategorierna mycket olika kunskap om NAV och

arbeitslivsrettigheter. Deltagarna från Lærings- og mestringssentra kan lagstiftningen, så dette var inte något nytt för dem.

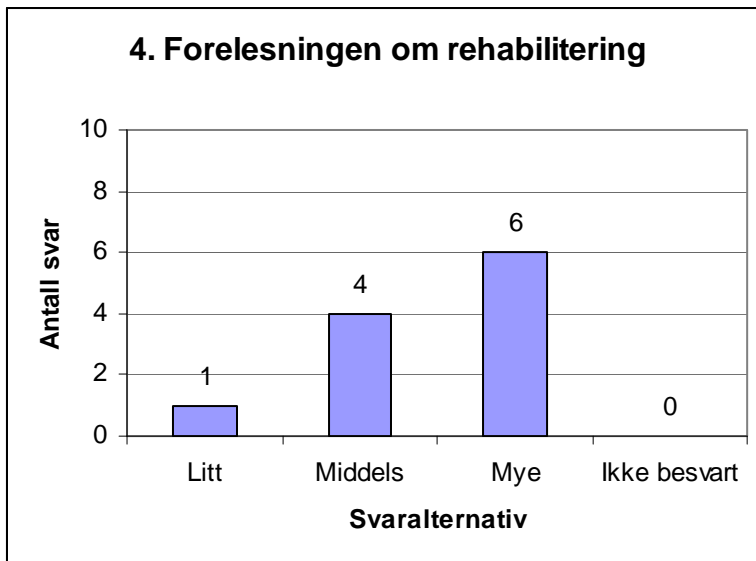

Fig.14. Antal personer og deras bedömning av utbyttet av föreläsningen om rehabilitering. n=11

Figuren visar att 1 deltagare hade litet utbyte av föreläsningen i rehabilitering, 4 hade medelstort utbyte, 6 hade mycket/stort utbyte av föreläsningen. Detta innslag blev gott evaluerat og huvudfokus på rehabilitering var tydligt av interesse. Många ville ha kopior av föreläsningen efteråt.

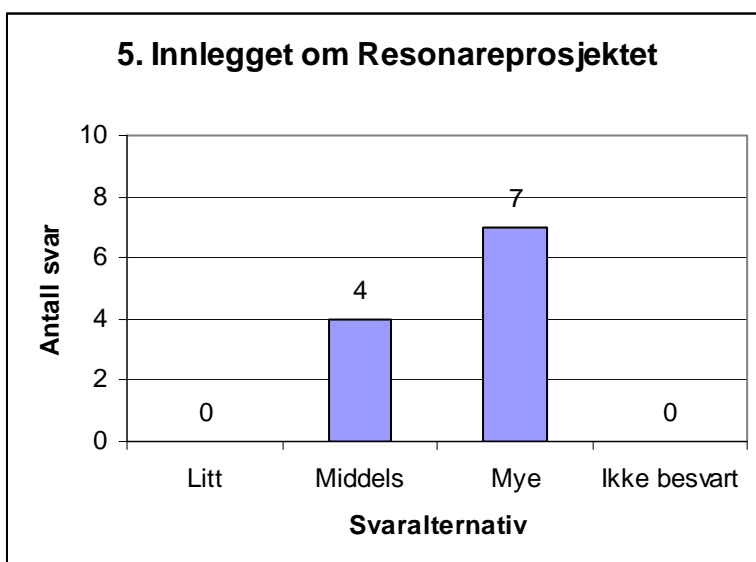

Fig.15 Antal personer og deras bedömning av utbyttet av innlegget om Resonareprosjektet. n=11

Figuren visar att 4 deltagare hade medelstort utbyte av inlägget om Resonareprojektet, 7 hade mycket/stort. Att intresset för Resonareprojektet var så stort kan ha att göra med att det är ett projekt som alla Lærings-og mestringsentra måste engagera sig i under 2007. Likheten mellan det projektet och projektet om Metodverktøy till Lærings-og mestringsentra är mycket stor. Resonare riktade sig först mot personer med grav hörselnedsättning eller dövblivna i arbetsför ålder, men efter kontakt med Metodverktøy projektet har Resonare kommit att omfatta alla hörselskadade i arbetsför ålder. Det fanns en önskan från deltagarna att slå samman projekten och att de skulle omfatta alla vuxna hörselskadade oavsett ålder. I Sør-Trøndelag har man kommit till enighet om det.

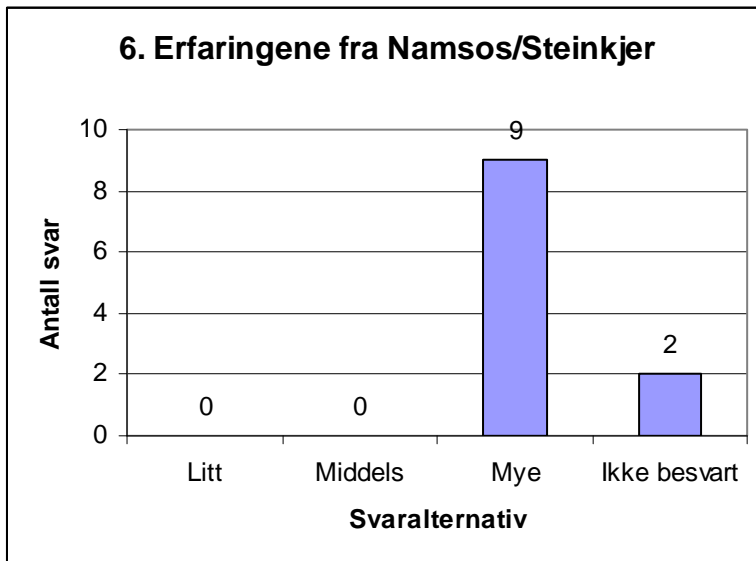

Fig.16 Antal personer och deras bedömning av utbytet av inlägget om erfarenheterna från Namsos/Steinkjer. n=11

Figuren visar att alla som besvarade frågan bedömde utbytet som mycket/stort, 2 svarade inte. Det kan vara de två föreläsarna/deltagarna från Namsos/Steinkjer som inte svarade då de var part i målet. I Steinkjer kommun har man genomfört tre kurser med utgångspunkt från projektet, och det var stort intresse i hur man arbetet och genomfört dessa kurser för de äldre hörselskadade i kommunen. Kurserna har dessutom blivit mycket gott evaluerade av deltagarna så här fick man många goda råd, idéer och konkreta förslag om hur man kan anordna och genomföra kurser till hörselskadade och deras anhöriga.

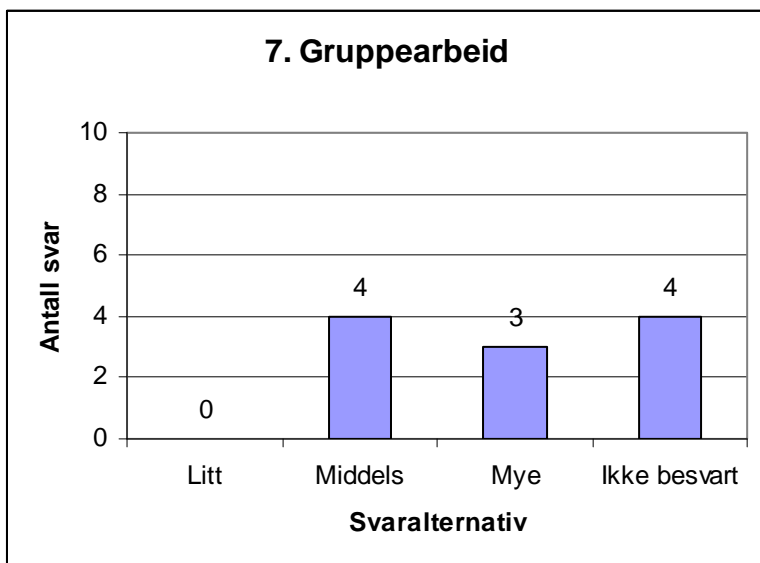

Fig.17 Antal personer og deras bedömning av utbyttet av gruppearbetet. n=11

Figuren viser at 4 deltagere hadde medelstort utbytte av gruppearbetet, 3 hadde mycket/stort, 4 svarte inte. Det var så få deltagere at arbeid og diskusjon skjedde i storgruppe, något som kan ha skapat missnöje og svårigheter at komma till tals. Teleslinga användes hela tiden men alla inlägg, frågor, svar og kommentarer måste upprepas eller ske via mikrofon som blev sänt runt, og kompliserade diskussionen. Tyvärr fanns bara en mikrofon medsänd i teleslingeväskan, något som i sig själv är värt at kommentera då teleslingeutrustningen lånades från Hjälpmiddelscentralen, men ändå saknar full utrustning.

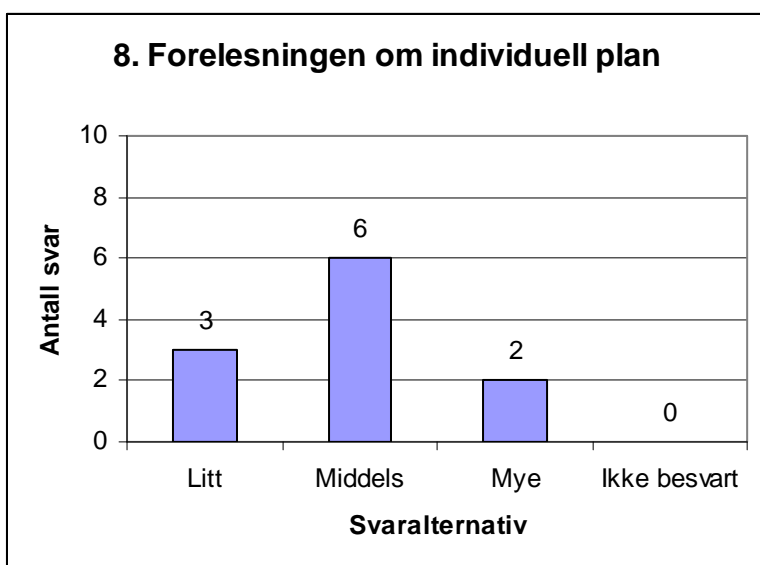

Fig.18 Antal personer og deras bedömning av utbyttet av föreläsningen om individuell plan. n=11

Figuren viser at 3 deltagere hadde litet utbytte av föreläsningen om individuell plan. 6 hadde medelstort og 2 hadde mycket/stort. Föreläsningen var tänkt at ge kunnskap om hur man praktisk använder individuell plan, men blev till största delen en teoretisk genomgång av vad

individuell plan är. 8 av 11 hade utbyte av föreläsningen och det visar att detta är något som berör hörselrehabiliteringen, och som man önskar mera kunskap om.

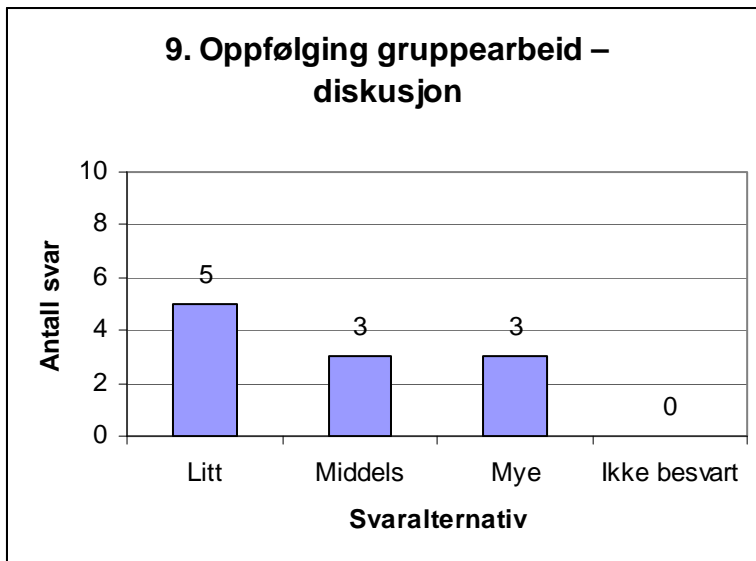

Fig.19 Antal personer och deras bedömning av utbytet av uppföljningen av grupparbete – diskussion. n=11

Figuren viser att 5 deltagare hade litet utbyte av uppföljningen, 3 medelstort utbyte och 3 hade mycket. Det var så få deltagare att uppföljning och diskussion skedde i storgrupp, något som kan ha skapat missnöje och svårigheter att komma till tals.

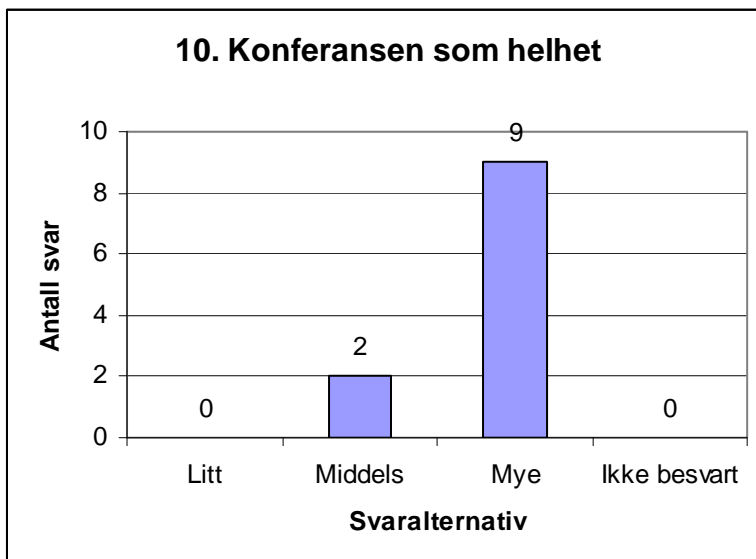

Fig. 20 Antal personer och deras bedömning av utbytet av konferensen som helhet. n=11

Figuren visar att 2 deltagare hade medelstort utbyte av konferensen, 9 hade mycket/stort utbyte. Resultatet tyder på att konferensen var vällyckad och att målsättningen med att mötas och ta del av varandras kunskap och arbetsmetoder är viktig, liksom nätverksuppbyggnad.

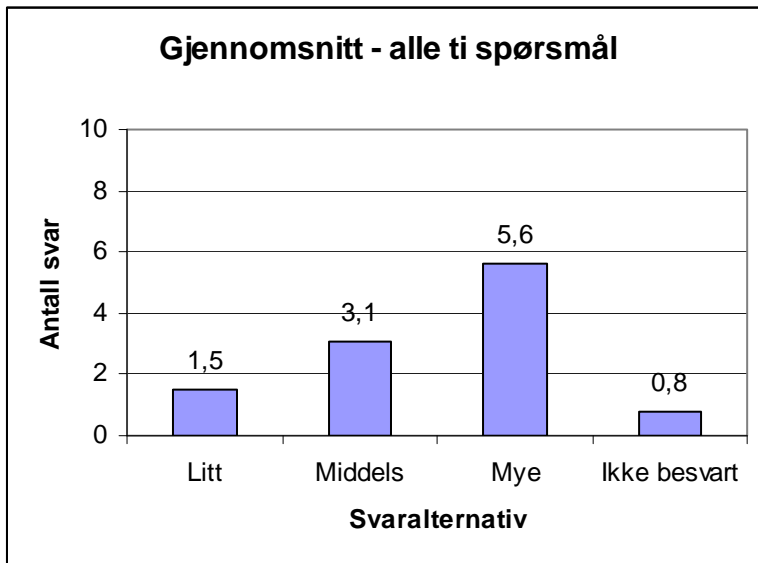

Fig. 21 Gjennomsnittlig antall svar från de 10 frågorna från evalueringsformuläret från Erfarenhetskonferensen.

Figuren visar att totalt så ligger genomsnittet av utbyte från konferensen på 1,5 för litet, 3,1 för medelstort, 5,6 för mycket/stort och 0,8 för dem som inte svarat, Alltså ligger utbytet för mycket/stort högst, följt av 3,1 för medelstort utbyte, något som visar att som helhet var deltagarna nöjda med konferensen.

Måluppnåelse

Projektarbetarna menar på bakgrund av resultatredovisningen att måluppnåelsen i stort är uppnådd. Spridningen av metodverktyget har skett till 10 Lärings-og mestringscentra som var huvudmålsättningen, vidare har bl.a ett av de Lärings-og mestringscentra som deltog utvecklats och använt metodverktyget i sin genomföring av kurser till ca 50 hörselskadade och 30 anhöriga. Evalueringen från dessa kurser har varit mycket goda från såväl hörselskadade som anhöriga. Kurskompendiet användes i uppläggningsen av kurser för hörselskadade och deras anhöriga. Erfarenhetskonferensen har genomförts med god evaluering och många goda idéer att gå vidare med.

Flera av de Lärings-og mestringscentra som deltagit planerar att använda metodverktyget till planerade kurser för hörselskadade och deras anhöriga. Ett gott nätverk har etablerats som öppnar för vidare samarbete.

Vidare har kontakt etablerats med Resonareprojektet, som har stor likhet med detta projekt men som i första hand skulle omfatta personen med stora hörselnedsättningar och/eller dövblivna. I senare tid har projektet kommit att omfatta alla hörselskadade i arbetsför ålder oavsett storlek på hörselnedsättningen. I Sør-Trøndelag kommer man att samarbeta med båda projekten för att uppnå optimal rehabilitering för alla vuxna hörselskadade.

Spridning av kursinnehållet är gjort på konferenser i Norge och kompendiet har sänts ut till intresserade i både Norge och Sverige. Projektet sprids också ut i januari via konferensen Rehab 2008, i Trondheim.

Kurskompendiet kommer att vara tillgängligt för alla på www.hlf.no från våren 2008. Projektet kommer vidare att beskrivas i tidskrifter som Audiografen, Din Hørsel, Audionomen m.fl.

Kapitel 4.Uppsummering/Konklusion/Vidare planer

Huvudmålsättningen var att sprida kunnskap och resultat från projektet ”Hörselskadade och anhöriga” genom att ge Lærings-og mestringsentra ett metodverktøy.

Vidare skulle projektet bidra till att Lærings-og mestringsentra vidareutvecklade och använde metodverktøyet.

Ett ytterligere huvudmål var att bättra kunnskapsutvekslingen mellom ulike Lærings-og mestringsentra.

Till varje kurs inviterades olika yrkesgrupper som arbetar med hörselskadade, såsom hörselskontakter i kommunen, hörselskadade själva (oftast via Hørselhemmedes Landsforbunds Fylkeslag eller Lokallag) audiopedagoger, audiografer/audionomer, ledare för Lærings-og mestringsentra, socionomer, aktuella personer från NAV, m.fl., då alla som är involverade i hørselrehabilitering måste samarbeita for at rehabiliteringen av den hørselskadade skall bli optimal.

Den stora utfordringen var at få med hørselskontakterna i kommunen på kursdagarna. De har mange andre arbeidsoppgifter og mange mente de hadde liten kunnskap om hørsel og kände sig osikre både på arbeidsoppgiften med hørselskadade og om de hørdde hemma i ett sådant rehabiliteringsprogram som projektet skisserade. De är dock en viktig gruppe i kommunens rehabiliteringsteam, som skall ha nærheten till brukaren. Steinkjer kommuns hørselskontakt i samarbeide med Lærings-og mestringsentret i Namsos har på ett foredeomligt sätt planlagt og gjennomført kurser for 80 personer og ønskar man veta mera i detalj hur de gjorde kan man ta kontakt med Ann-Margaret R. Klæth tel. 74168856 , hørselskontakt i Steinkjer kommun eller Elin Lian og IngerLise Brede tel. 74215362, LMS i Namsos.

Erfarenheterna visar at gjennom at få ett gemensamt kunnskapsunderlag, som också fås som kompendium, og en gemensam handlingsplansmall kan Lærings-og mestringsentra få till stånd kurser som ger hørselskadade og deras anhørige en betydligt bättere vardag og ett bidrag till bättere samagerande. I sin koordinerende funksjon behøver Lærings-og mestringsentra tilgang till kunnig ”hørselpersonal” som kan bidra till at gjennomføre kurserna.

Samarbeidet mellom ulike instanser inom hørselomsorgen i Norge ger de hørselskadade og deres anhørige ett bättere møyrlighet at visa det totala utbud som finns, og de ulike møyrligheter man har i hørselrehabiliteringen.

Alla audiografstudenter som blev examinerte våren 2007 har fått ett eget exemplar av kurskompendiet så det skall vara enklare at använda metoden i kontakt med Lærings-og mestringsentra.

Projektet är vidare anmeldt som innlegg på konferensen Rehab 2008, en riksomfattande konferens i januar i Trondheim.

Projektet kommer at publiceras i Audiografen, Audionomen, News Letter, Din Hørsel m.fl.fagtidskrifter.

Referenser/Litteratur

Borg, E. Hörselvård och hörselvetenskap inför 2000-talet. II. Hörselvetenskap: Teorier och begrepp. *Audionytt*, 1999, 3/99; 14-16.

Brooks, D.N. Measures for the assessment of hearing aid provision and rehabilitation. *British Journal of Audiology*, 1990, 24; 229-233.

Brooks, D.N., Hallam R.S. Attitudes to hearing difficulty and hearing aids and the outcome of audiological rehabilitation. *British Journal of Audiology*, 1998, 32; 217-226.

Brooks, D.N. Counselling and its effects on hearing aid use. *Scandinavian Audiology* 1979, 8; 101-107.

Dillon, H. et al. Rehabilitation effectiveness 1: Assessing the needs of clients entering a national hearing rehabilitation program. *Australian Journal of Audiology*, 1991, 13; 55-65.

Fredriksson, C. Att lära sig leva med förvärvad hörselnedsättning sett ur parperspektiv- om anpassningsstrategiers funktionella och sociala innebörder. Institut för Handikappvetenskap, Linköpings och Örebro Universitet. 2001

Gatehouse, S. Glasgow hearing aid benefit profile: Derivation and validation of a client-centered outcome measure for hearing aid services. *J Am Acad Audiol* 1999, 10:80-103.

Getty, L., Héту, R. Development of rehabilitation program for people affected with occupational hearing loss. 2. Results from group intervention with 48 workers and their spouses. *Audiology* 1991, 30; 317-329.

Hallberg, L. R-M., Barrenäs, M-L. Group rehabilitation of middle-aged males with noise-induced hearing loss and their spouses: evaluation of short- and long-term effects. *British Journal of Audiology*, 1994, 28; 71-79.

Héту, R. et al. Psychosocial Disadvantages Associated with Occupational Hearing Loss as Experienced in the Family. *Audiology* 1987, 26; 141-152.

Holmberg, M. Förinformation till hörselskadade. Rapport. Helse og Rehabilitering, 2003.

Holmberg, M. Förinformation som metod i hörselrehabilitering. Institutt for Helsevitenskap, NTNU, Trondheim, 2005.

Holmberg, M. Hörselskadade och anhöriga. Rapport. Helse og Rehabilitering, 2005.

Hörselvårdsutredningen, HVU. Slutrapport. Stockholm: 1989.

Martin, F.N. et al. The diagnosis of acquired hearing loss. Patient reactions. *ASHA* 1989: (November): 47-50.

Sosial-og helsedepartementet. Stortingsmelding nr.21 (1998-1999) "Ansvar og meistring. Mot en helskapeleg Rehabiliteringspolitikk".

Stephens, D., Davis, A., Read, A. Target 1: Draft audiological, epidemiological and genetic definitions. Appendix 1, pp. 9-11. Ur A. Martin (red.) Study group on terminology, definitions and hearing assesement, 1996. European Working Group on Genetics of Hearing impairment (H.E.A.R.)

Uimonen, S., Maki-Torkko, E., Jounio-Ervasti, K., Sorri, M. Hering in 55 to 75 year old people in northern Finland- a comparison of to classifications of hearing impairment. Acta Otolaryngol Suppl, 1997, 529: 69-70.

EVALUERING AV UTVIKLINGSKURS FOR LMS (bilaga 1)

Sett ring rundt det alternativet som du synes stemmer best

Hvordan var innholdet i:

Presentasjon og bakgrunn for utviklingsprosjektet	Bra	Middels	Dårlig
---	-----	---------	--------

Metodeverktøy for LMS	Bra	Middels	Dårlig
-----------------------	-----	---------	--------

Handlingsplanmal	Bra	Middels	Dårlig
------------------	-----	---------	--------

Har innholdet gitt deg ny kunnskap?	Ja	Noe	Nei
-------------------------------------	----	-----	-----

Kommentarer til gjennomføring og innhold:.....

.....

.....

Hvordan fungerte gruppearbeidet ?	Bra	Middels	Dårlig
-----------------------------------	-----	---------	--------

Kommentarer til gruppearbeidet.....

.....

Fikk dere god nok informasjon og veiledning for å kunne gjennomføre gruppearbeidet ?	Ja	Nei	Vet ikke
--	----	-----	----------

Var presentasjonen av foreløpig gruppearbeid viktig?	Ja	Nei	Vet ikke
--	----	-----	----------

Har du nytte av ”metodeverktøyet” i ditt arbeid ?	Ja	Nei	Vet ikke
---	----	-----	----------

Synes du at kurset bidrar til å øke forståelsen av hva som kan være god rehabilitering for hørselshemmede?	Ja	Nei	Vet ikke
--	----	-----	----------

Har kurset overføringsverdi for andre sansetap?	Ja	Nei	Vet ikke
---	----	-----	----------

EVALUERING AV ERFARINGSKONFERANSE: Metodeverktøy for LMS

(bilaga 2)

Hvor stort utbytte hadde du av følgende: (sett ring rundt tallet)

	Litt	Middels	Mye
1. Innlegget fra en erfaren bruker	1	2	3
2. Innlegget fra pårørende/nærperson	1	2	3
3. Innlegget om arbeidsliv fra NAV	1	2	3
4. Forelesningen om rehabilitering	1	2	3
5. Innlegget om Resonareprosjektet	1	2	3
6. Erfaringene fra Namsos/Steinkjer	1	2	3
7. Gruppearbeid	1	2	3
8. Forelesningen om individuell plan	1	2	3
9. Oppfølging gruppearbeid – diskusjon	1	2	3
10. Konferansen som helhet	1	2	3

Egne kommentarer:.....

.....

.....

.....

.....